

PRECUVÎNTARE.

De la moartea lui Petru Rareș până la Mateiu Basarab și Vasile Lupu, în răstimpul de aproape de 100 ani ce desparte aceste două puncte însemnate din istoria Românilor, se petrec o sumă de fapte vrednice de amintire atît pe tărîmul vieței politice cît și pe acel al vieței culturale.

Țările romîne căzute sub Turci nu au pierdut încă cu totul speranța unei izbăviri din această robie, și două inimi mari, două suflete energice, Ioan Vodă cel Cumplit în Moldova, iar în Muntenia Mihaiu Viteazul, mai fac încă cea de pe urmă încercare spre a le aduce iarăși la vechea libertate; sfortări zadarnice, căci prăpastia în care căzuse era prea adîncă, spre a mai putea fi reurcată în dărăpt numai cu propriile lor puteri. Căderea sub Turci se îngreuc pe zi ce merge, și în curînd se adaoge un nou element apăsător ce se introduce chiar în corpul țarilor romîne, ca organul copleșirii turcești; sunt Grecii, care atrași de Romîni ei înșii în țările lor, încep în curînd a avea asupra lor o covîrșitoare înriurire. Poporul romîn nu întîrzie însă a resimți greutatea acestui nou jug, și caută să'l scuture în repetite rînduri de pe grumajii săi; se revoltă în mai multe rînduri contra Grecilor. In loc însă de a fi izgoniți, ei își în-

tăresc pe fie ce zi mai mult poziția lor în țările române, și chiar ultimele răscoale făcute de partidele naționale din Muntenia și Moldova în contra elementului grecesc, se întorc la sfârșit tot în favoarea lui. Predomnirea acestui element mai ales pe tărîmul cultural aduce răsturnarea slavonismului și îndrumează o nouă epocă în istoria țărilor române, pe care am numit-o *cea nouă*, și care începe cu domniile lui Mateiu Basarab și Vasile Lupu.

Vom vedea că înlocuirea slavonismului prin cultura grecească avu de efect a lăsa un colț liber și gândirei românești, care putu să străbata și să iasă la iveală într'un chip mai însemnător. Ea exista încă de mai înainte în țările române, și în capitolul de pe urma al acestui volum am analizat toate faptele care constată existența închegării scrise a gândirei românești înainte de jumătatea veacului al XVII-le.

Tot în capitolul privitor la cultură am pus în lumină și un alt fapt de o însemnătate capitală pentru înțelegerea istoriei poporului nostru, anume schimbările petrecute în sinul claselor celor două, ale boierilor și țăranilor, singurile ce au avut prin rapoartele lor mutuale o înfriurare asupra dezvoltării așă-zămintelor în țările române. Am pus în lumină faptul însemnător al transformării boierimei din o clasă de militari în una de dregători și acel al căderii țăranilor din rîndul de moșneni liberi cu moșiile lor în starea de șârbi a pămîntului.

Din toate punctele de vedere, istoria veacului cuprins în acest volum oferă o mare atragere pentru mintea cugetătoare, și dovedește că și istoria Românilor, tratată așa cum se cuvine, este o materie din cele mai interesante, după cum trebuie să fie în tot deauna istoria vieții unei ființi.